

Zpravodaj

Výzkumného ústavu odborného školství

č. 11

(20. listopadu)

SLOVENIJA	SLOVINSKO	2	Vybrané ekonomické ukazatele; Středisko Slovinské republiky pro profesní vzdělávání - CPI; Struktura vzdělávacího systému; Grafy počtu žáků ve středních školách a vyšších odborných školách; Přehled legislativy týkající se vzdělávání a trhu práce.
			
CEEMAN Sdružení pro rozvoj managementu ve střední a východní Evropě		7	Mezinárodní sdružení pro rozvoj managementu založené v roce 1993 s cílem urychlit vývoj managementu ve střední a východní Evropě. Sídlo: Brdo pri Kranju.
Co nového v časopise		8	Vzgoja in izobraževanje.
Proměny ruského vzdělávacího systému		9	Přehled transformace ruského systému od roku 1987 do současnosti.
Co nového v časopise OECD		11	Employment and Social Affairs, Newsletter 1998/1.
Japonský vzdělávací systém		12	Orientace na výkon jako základní rys japonského vzdělávacího systému. Schéma vzdělávací soustavy.
Vzdělávání pro dvacáté první století		13	Závěry studie vypracované Francouzskou národní komisí pro UNESCO. Úloha učitelů.
Nové knihy v knihovně		15	
Přílohy: Slovinsko-český slovníček			Termíny z oblasti výchovy, vzdělávání a školství
Průvodce druhy počátečního odborného vzdělávání a profesní přípravy v zemích EU		v-xx	Pokračování přílohy z 10. čísla. Dokončení (stránky xxi - xxviii) bude ve 12. čísle.

Poměrně velká část tohoto čísla je věnována Slovinsku. V porovnání s většinou evropských zemí je Slovinsko malé rozlohou i počtem obyvatel. Zato jsou však Slovinci velmi aktivní. Je příznačné, že nejmasovější společenskou organizací ve Slovinsku je Klub turistů, který pečuje o 9 tisíc kilometrů značených cest. Ani v oblasti vzdělávání nezůstávají Slovinci v ústraní. Jen letos v září se ve Slovinsku konaly dvě významné akce: Evropská konference o pedagogickém výzkumu (ECER 98) v Lublani a zasedání Klubu pro odborné vzdělávání zemí střední a východní Evropy na univerzitě v Mariboru. K známému tvrzení, že „Slovan všude bratry má“ lze dodat, že se s nimi také snadno domluví - anglicky nebo německy. Podobnost češtiny a slovinštiny může být někdy zavádějící. Proto jsme informace o slovinském vzdělávacím systému doplnili příručním slovníčkem výrazů používaných v oblasti školství. **AK**

Slovenija - Slovinsko

Oficiální název: Republika Slovenija	Měnová jednotka: tolar (SIT) = 100 stotinek
Rozloha: 20 256 km²	Administrativní dělení: 62 obcí
Hustota zalidnění: 97 obyvatel na km²	Složení obyvatelstva: Slovinci (88%), Chorvaté (3%), Srbové (2%), Bosňané, Maďaři, Italové
Hlavní město: Ljubljana (271 000 obyv. - 1994)	

Pramen: Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Praha, Diderot 1998.

Vybrané ekonomické ukazatele	1995	1996	1997	1998*
Počet obyvatel v milionech	1,99	1,99	1,99	1,99
Reálný růst HDP v procentech	4,1	3,1	2,9	3,5
Průmyslová výroba v procentech	2,3	1,1	1,3	2,0
Vyrovnanost rozpočtu, % z HDP	0,0	0,3	-1,1	-1,0
Inflace v procentech na konci roku	8,6	8,8	9,4	8,5
SIT/USD na konci roku	126,0	141,5	169,2	185
Obchodní bilance v milionech USD	-954,4	-881,6	-771,6	-780,0
Bilance kapitálového účtu v mil. USD	-22,8	39,0	36,5	20,0
Rezervy v miliardách USD	1,82	2,28	3,31	4,00
Zahraniční dluh	3,0	4,0	4,2	4,5
Míra nezaměstnanosti v procentech	7,4	7,3	7,1	-
Veřejné výdaje na vzdělávání, % z HDP	5,8	5,9	6	6

* Odhad

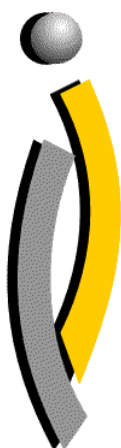
Rozdělení pracovních sil podle odvětví v letech 1995-1997: 11% - zemědělství; 42% - průmysl; 47% - terciární sektor.

Rozdělení pracovních sil podle úrovně vzdělání: 3% - bez formálního vzdělání; 21% - základní vzdělání; 62% - středoškolské vzdělání; 14% - vysokoškolské vzdělání; 1% - postgraduální vzdělání.

Prameny:

Eastern Europe monitor, 5, 1998, č.8, s.11;

Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji 1997/1998. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo a šport 1998. 12 s.

Center Republike Slovenije
za poklicno izobraževanje
Ljubljana

Středisko Slovinské republiky pro profesní vzdělávání

1000 Ljubljana
Kavčičeva 66

tel: (061) 447 386

447 390

447 403

142 20 45

fax: (061) 448 356

E-mail: tajnistvo@cpi.si

<http://www.cpi.si>

Středisko Slovinské republiky pro profesní vzdělávání má zatím krátkou historii. Bylo založeno v roce 1995 Ministerstvem školství a sportu, Ministerstvem práce, rodiny a sociálních věcí, Hospodářskou komorou a Řemeslnickou komorou. Oficiální zkratka střediska, kterou symbolizuje jeho emblém, je CPI.

Středisko se zabývá výzkumem, vývojem a poradenskou činností. Slouží výše uvedeným ministerstvům a komorám, sociálním partnerům, odborným a profesním školám a všem ostatním zájemcům z oblasti odborného vzdělávání.

Nová úloha a strategická orientace CPI vyplývá:

- z nových legislativních rozhodnutí schválených v roce 1996;
- z rozdělení odpovědnosti za odborné vzdělávání mezi různé státní a veřejné činitele a z logiky partnerství;
- ze vzájemné závislosti vzdělávání a práce;
- z harmonizace zájmů jednotlivců a společnosti;
- z aktivní účasti v mezinárodních projektech;
- z konceptu celoživotního vzdělávání.

Středisko se zabývá:

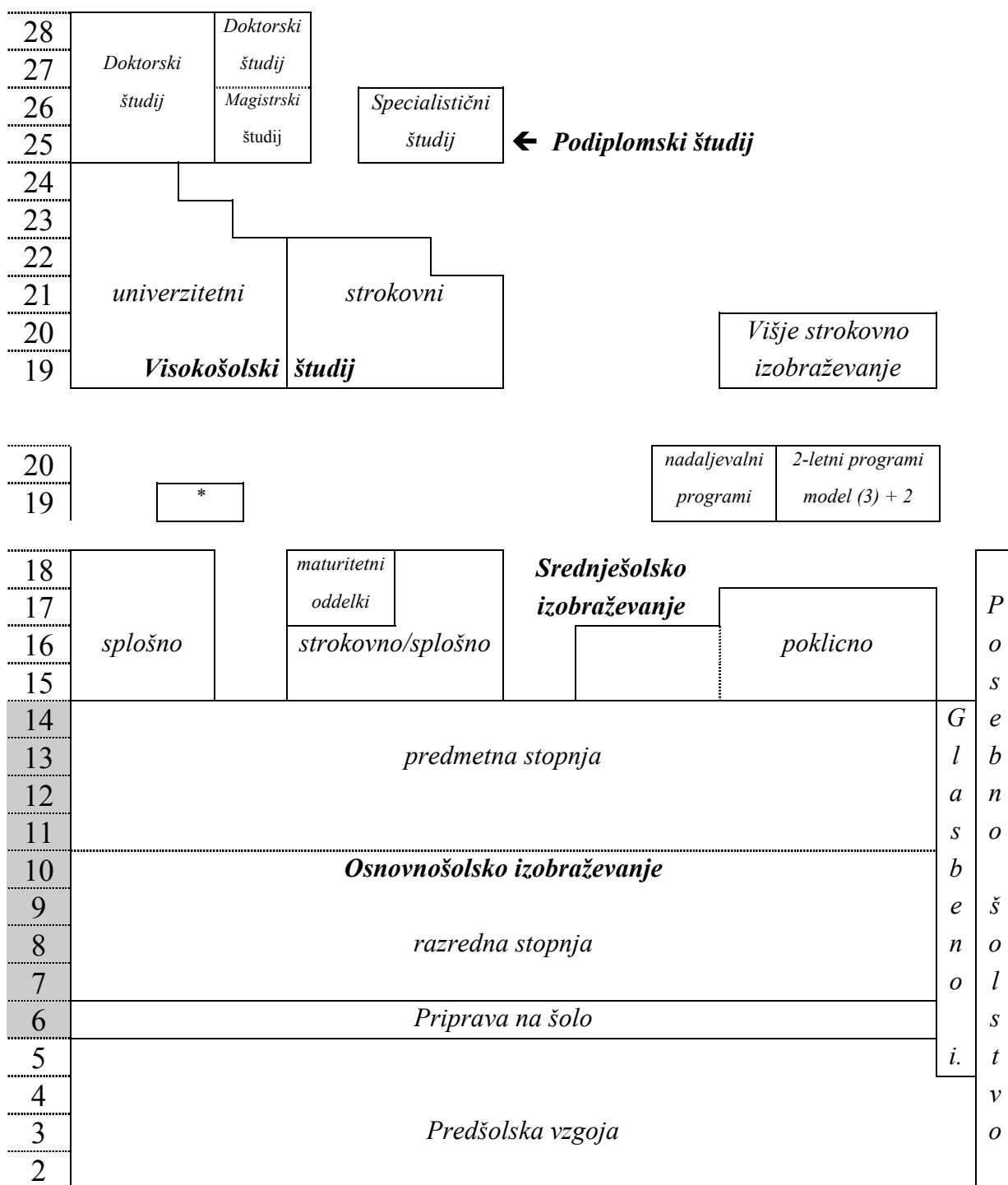
- adekvátní odpovědi na požadavky hospodářství a veřejných služeb;
- koordinací činností v rámci přípravy profesních standardů;
- vypracováváním expertních dokumentů jako podkladů pro rozhodování;
- ustavením efektivních informačních systémů.

Činnosti střediska lze rozdělit do těchto oblastí:

- zpracování a evaluace kurikul;
- zpravování seznamů vědomostí pro jednotlivé předmětové oblasti;
- účast při zavádění profesních standardů a popisů povolání;
- vývoj odpovídající metodologie a systematické sledování inovací v odborném vzdělávání (nové organizační přístupy, učňovský systém);
- zpracovávání a realizace programů dalšího vzdělávání učitelů;
- vývoj učebnic a učebních pomůcek;
- organizace vědomostních soutěží na národní a mezinárodní úrovni;
- organizace výstav;
- koordinace práce expertních skupin z jednotlivých oborů;
- poradenství pro zaměstnavatele a zaměstnance.

Středisko se účastní mezinárodních programů (Phare a Leonardo) a jeho součástí je Národní observatoř VET Slovinska (Evropské nadace odborného vzdělávání - ETF v Turínu).

Struktura vzdělávacího systému ve Slovinsku (1997-1998)

obvezno izobraževanje

* *poklicni tečaji*

Použitá literatura (pro celý článek o slovinském školství):

Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji 1997/1998. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo a šport 1998. 12 s.

The VET System in Slovenia. Recent Changes, Challenges and Reform Needs. Sofia, Sibi 1997. 94 s. Vyd. ETF Turin.

Aberšek, Boris: **Vzdělávací systém ve Slovinsku mezi minulostí a přítomností.** In: Směry vzdělávací politiky v odborném vzdělávání. Sborník příspěvků z 5. mezinárodního semináře v Kroměříži. Praha, VÚOŠ 1998, s. 82-94.

Vzdělávací systém ve Slovinsku je možné rozdělit do 5 kategorií:

1. předškolní výchova (poslední ročník „příprava na školu“ patří do povinné školní docházky);
2. základní vzdělávání (jednotná struktura);
3. středoškolské vzdělávání;
4. postsekundární profesní vzdělávání;
5. vysokoškolské vzdělávání.

Základní vzdělávání (*osnovnošolsko izobraževanje*) je rozděleno do dvou čtyřletých cyklů. Děti vstupují do 1. třídy nejméně v šesti a půl letech věku.

Do **středoškolského vzdělávání** (*srednješolsko izobraževanje*) patří gymnázia (*gimnazije - splošno-izobraževalni srednji šoli*), střední technické/odborné školy (*srednji tehniški/strokovni šoli*), střední profesní školy (*srednji poklicni šoli*) a nižší profesní školy (*nižnji poklicni šoli*).

Studium na **gymnáziu** trvá 4 roky a končí externí maturitní zkouškou. Přípravuje studenty ke studiu na vysoké škole. Studenti, kteří nesloží maturitní zkoušku nebo se chtějí připravit pro zaměstnání, mohou absolvovat profesní kurz (*poklicen tečaj*) a složit závěrečnou zkoušku.

Studium na **nižší profesní škole** trvá 2 roky a ukončuje se závěrečnou zkouškou. Absolventi mohou vstoupit na trh práce nebo do 1. ročníku jiné střední školy.

Studium na **střední profesní škole** trvá 3 roky a ukončuje se závěrečnou zkouškou. Absolventi mohou vstoupit na trh práce nebo pokračovat ve studiu ve středním odborném vzdělávání (tzv. model [3] + 2). Absolventi, kteří strávili alespoň tři roky v zaměstnání, mohou vstoupit do programů dalšího vzdělávání (*nadaljevalni programi*) pro dílovedoucí a manažery. Oba typy dalšího vzdělávání končí závěrečnou zkouškou. Získaná kvalifikace je ekvivalentem střední odborné kvalifikace.

Studium na **střední technické/odborné škole** trvá 4 roky; výjimečně 5 let (obchodní akademie - *trgovska akademija*). Studenti si mohou zvolit, zda studium ukončí maturitou nebo závěrečnou zkouškou. Ti, kteří se rozhodnou pro závěrečnou zkoušku, mohou vstoupit na trh práce, nebo pokračovat ve studiu v postsekundárním odborném vzdělávání (*višje strokovno izobraževanje*) či ve vysokoškolském odborném vzdělávání (*visokošolski študij strokovni*). Ti, kteří ukončí střední odbornou školu maturitní zkouškou (v maturitních odděleních, kde je větší podíl všeobecného vzdělávání), mohou vstoupit na univerzitu (*visokošolski študij univerzitetni*).

Postsekundární vzdělávání (*posrednješolsko izobraževanje*). Vyšší odborné vzdělávání (*višje strokovno izobraževanje*) je považováno za oddělený subsystém vzdělávání. Liší se od dřívějšího krátkého typu vysokoškolského vzdělávání, které nabízely univerzity před přijetím zákona o vysokoškolském vzdělávání (1993). Vyšší odborné vzdělání poskytuje **vyšší odborná škola** (*višja strokovna šola*). Přijímacím požadavkem je absolvování gymnázia, střední odborné školy, programu (3) + 2 nebo ekvivalentního dalšího vzdělávání. Absolventi 3letých profesních škol, kteří mají alespoň 3 roky praxe, mohou být přijati po složení přijímací zkoušky. Postsekundární vzdělávání trvá dva roky a ukončuje se diplomovou zkouškou. Diplom umožňuje pracovat ve specializovaných povoláních.

Vysokoškolské vzdělávání (*visokošolsko izobraževanje*) má dvě úrovně: studium před získáním diplomu (*dodiplomska raven*) a postgraduální studium (*podiplomska raven*).

Na nižší úrovni se vysokoškolské vzdělávání dělí na dvě části: **univerzitní studium** (*univerzitetni študijski program*) a **odborné studium** (*strokovni študijski program*).

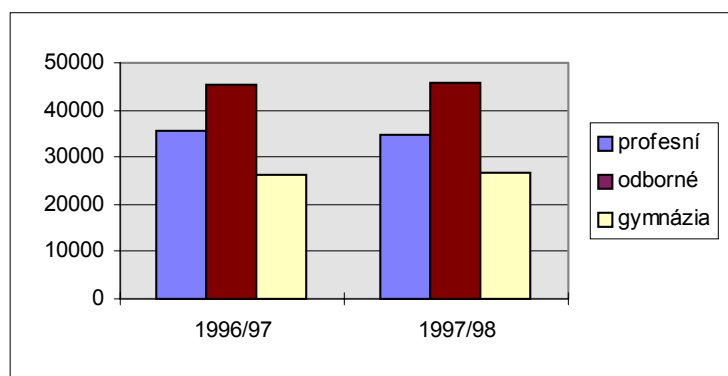
Postgraduální vzdělávání se dělí na **specializační studium** (*specialistični študijski program*), **magisterské studium** (*magistrski študijski program*), které může být předstupněm k doktorandskému studiu a opravňuje k užívání titulu magistr (*magister*), a **doktorandské studium** (*doktorski študij*), které je 4leté nebo 2leté (v případě, že navazuje na magisterské studium).

Vzdělávání dospělých (*izobraževanje odraslih*) poskytují různé školské a mimoškolské instituce, mimo jiné tzv. lidová univerzita (*ljudska univerza*).

Zvláštní školství (*posebno šolstvo*) tvoří školy a instituce pro vzdělávání dětí s tak silným postižením, že nemohou navštěvovat normální školy s upraveným kurikulem a profesionální pomocí.

Hudební vzdělávání (*glasbeno izobraževanje*) probíhá paralelně s povinným vzděláváním.

Počet žáků ve středních školách ve školním roce 1996/97 a 1997/98 ve Slovinsku

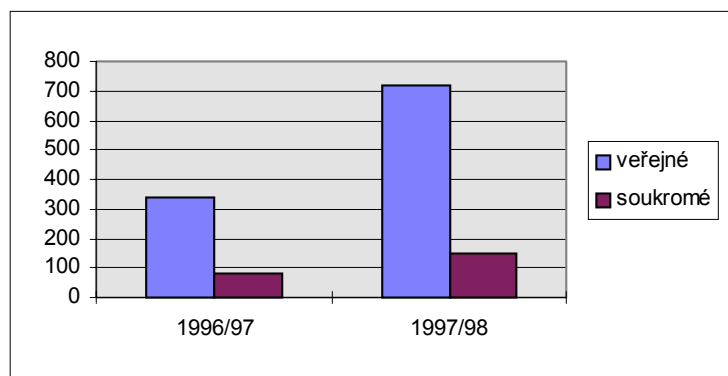
Ve školním roce **1996/97** bylo ve Slovinsku 154 středních škol (z toho 5 soukromých), v nichž studovalo celkem 107.041 žáků (1204 v soukromých školách).

V tomtéž roce se v rámci odborného školství zapsalo:

- 7,2 % do nižších profesních škol;
- 46,7 % do středních profesních škol;
- 3,5 % do 2letých programů modelu (3) + 2;
- 40,9 % do středních technických/odborných škol;
- 0,4 % do profesního kurzu po gymnáziu;
- 1,3 % do vyšších odborných škol.

Ve školním roce **1997/98** bylo ve Slovinsku 153 středních škol (z toho 5 soukromých), v nichž studovalo celkem 107.362 žáků (1250 v soukromých školách).

Počet studentů ve vyšších odborných školách ve školním roce 1996/97 a 1997/98

V obou letech byly ve Slovinsku 4 veřejné a 1 soukromá vyšší odborná škola.

Přehled legislativy týkající se vzdělávání a trhu práce

Ústava Slovinské republiky (1991) zaručuje v článku 57 stejná práva na vzdělání všem občanům: „Vzdělávání bude bezplatné. Základní vzdělávání bude povinné a bude financované z veřejných zdrojů. Stát poskytne všem občanům příležitost k získání řádného vzdělání.“

Zákon o organizaci a financování vzdělávání (1996) je „zastřešujícím“ zákonem pro celou oblast.

Zákon o předškolní výchově (1996).

Zákon o základním vzdělávání (1996).

Zákon o gymnáziu (1996).

Zákon o profesním a odborném vzdělávání (1996). Zákon pokrývá celou oblast odborného vzdělávání včetně odborného vysokoškolského studia a vzdělávání dospělých.

Zákon o vysokoškolském vzdělávání (1993).

Zákon o školské inspekci (1996).

Zákon o vzdělávání dospělých (1996).

Zákon o zvláštních právech příslušníků italské a maďarské menšiny v oblasti vzdělávání (1982).

Zákon o zaměstnanosti a pojištění v nezaměstnanosti (1990). Zaručuje právo na další vzdělávání (článek 69: vzdělávání pracovníků).

Zákon o řemeslech (1994) definuje podmínky, které musí splňovat instruktor učňů v řemeslnických dílnách nebo v malých podnicích. Definuje také mistrovské zkoušky, za které odpovídá řemeslnická komora. Podle tohoto zákona je složení mistrovské zkoušky nezbytnou podmínkou pro založení vlastního řemeslnického podniku.

CEEMAN

Sdružení pro rozvoj managementu ve střední a východní Evropě

Brdo pri Kranju
4000 Kranj
Slovinsko
tel.: 386 64 221 761
fax: 386 64 222 070
E-mail: ceeman@iedc-brdo.si
<http://www.ceeman.org>

CEEMAN (*Central and East European Management Development Association*) je mezinárodní sdružení pro rozvoj managementu založené v roce 1993 s cílem urychlit vývoj managementu ve střední a východní Evropě. V současné době má CEEMAN 107 členů z 30 zemí, především ze zemí střední a východní Evropy.

Úkoly sdružení:

- Zlepšit kvalitu manažerského vzdělávání ve střední a východní Evropě;
- Vytvářet síť institucí zabývajících se rozvojem podnikání a managementu, poskytovat místo k setkávání a tím umožňovat lepší spolupráci v oblasti:
  - ⇒ Organizace a řízení škol;
  - ⇒ Výzkumných projektů a programů;
  - ⇒ Výměny učitelů, studentů a zaměstnanců;
  - ⇒ Organizace konferencí, kulatých stolů a setkání;
  - ⇒ Vývoje kurikula.

Členství ve sdružení:

- Institucionální členství:
  - Řádní členové - velké instituce, které se zabývají vzděláváním a výzkumem v oblasti managementu, mají dostatečně lidské, materiální a finanční zdroje pro svou činnost, dosahují vysokých akademických standardů (roční členský poplatek: 1000 DM).
  - Přidružení členové - menší nebo začínající instituce, které se věnují vzdělávání a výzkumu v oblasti managementu nebo v příbuzných oborech, sídlí ve střední či východní Evropě a vytvářejí si podmínky pro řádné členství (roční členský poplatek: 500 DM).
  - Podpůrní členové - podniky zainteresované na rozvoji manažerského vzdělávání ve střední a východní Evropě a ochotné podporovat a financovat aktivity CEEMAN (roční členský poplatek: 2000 DM).
- Individuální členství: Přičlenění odborníci - jednotlivci s významným akademickým postavením v oblasti obchodního vzdělávání, manažeři, kteří se věnují rozvoji managementu ve své sféře působnosti, vládní úředníci přispívající k rozvoji managementu apod. (nejnižší roční členský poplatek činí 50 USD; horní hranice není stanovena).
- Čestné členství: Vybraní jednotlivci nebo instituce.

Činnost CEEMAN:

- Pořádání seminářů pro ředitele a děkany obchodních (ekonomických) škol (přes 1000 účastníků).
- Pořádání výročních konferencí každý rok v jiné z členských zemí.
- Akreditační systém CEEMAN funguje jako nástroj zlepšení kvality a stanovení kritérií pro obchodní školy v regionu.
- Organizace každoroční soutěže v psaní případové studie založené na podnicích v regionu.
- Organizace společných výzkumných projektů, z nichž nejvýznamnější má název „Potřeby manažerského vzdělávání ve střední a východní Evropě na dosažené úrovni přechodu“ (asi 70 podniků v Polsku, Rumunsku, Rusku a Slovinsku).
- Publikace: *CEEMAN News* (dvouměsíčník); Adresář předních obchodních (ekonomických) škol ve střední a východní Evropě (vydáváný každoročně); zprávy ze všech konferencí CEEMAN.

Co nového v časopisech

Tentokrát je tato rubrika věnována jen jednomu časopisu. Ve Slovinsku vychází již 29 let dvouměsíčník *Vzgoja in izobraževanje* (Výchova a vzdělávání). Zabývá se veškerým vzděláváním, od základního až po vysokoškolské, otázkami vzdělávání dospělých a celoživotního vzdělávání. Časopis vydává *Zavod Republike Slovenije za šolstvo*. Jednotlivá čísla mají kolem 60 stran. Hlavní články, uvedené v rubrice Aktuální témata, jsou doplněny resumé ve slovinštině a v angličtině.

Časopis má hezkou grafickou úpravu. Je k dispozici v knihovně VÚOŠ. Vybrané články jsou dokumentačně zpracovávány pro celostátní databázi v oblasti výchova, vzdělávání, školství.

Vzgoja in izobraževanje	
<p>MILOČ, Nena Metoda primera in njena uporaba v izobraževanju odraslih. Metoda příkladu a její použití ve vzdělávání dospělých. Vzgoja in izobraževanje, 28, 1997, č.1, s.9-14. 1 obr., lit.12. Metoda studia příkladu je považována za typickou andragogickou metodu. Je to experimentální metoda, protože bere v úvahu zkušenosti studujícího a pomáhá je znovu interpretovat v nové situaci. Nejčastěji se používá tam, kde se účastníci učí rozhodovat a plánovat své činnosti na základě aktuálních problémů.</p>	<p>RUPNIK VEC, Tanja Model učenja z diskusijo (LTD model). Model učení se diskusí (LTD model). Vzgoja in izobraževanje, 28, 1997, č.2, s.26-29. Lit.5. Model učení se diskusí (<i>learning through discussion</i>). Použití této metody na sekundární úrovni v humanitních předmětech. Rozvíjení tvůrčího myšlení u žáků.</p>
<p>MARENTIČ-POŽARNIK, Barica Okolska vzgoja - povezovalna prвина v kurikulumu? Ekologická výchova - spojující prvek v kurikulu? Vzgoja in izobraževanje, 28, 1997, č.3, s.16-19. Lit.13. Referát z mezinárodní konference Strategie a praxe ekologického vzdělávání v evropských zemích, která se konala v roce 1996 v Mariboru. Pojem ekologické gramotnosti. Ekologické vzdělávání jako spojující prvek v kurikulu různých vyučovacích předmětů na základní škole.</p>	<p>PUŠNIK, Mojca Obremenjenost gimnazijcev. Studijní zatížení gymnazistů. Vzgoja in izobraževanje, 28, 1997, č.4, s.13-15. Lit.3. Výzkum studijního zatížení gymnazistů prováděný Ústavem pro vzdělávání zahrnoval 2000 studentů, jejich učitelů a rodičů. Učitelé pomáhají studentům zvládnout zátěž tím, že jim navrhnou jim efektivnější učební metody. Třídní učitelé se snaží koordinovat požadavky učitelů jednotlivých předmětů. Připomínky rodičů byly velmi kritické.</p>
<p>AŠKERC MIKELN, Alenka Medsebojno bogatenje obveznih in interesnih učnih vsebin. Integrace základního kurikula se zájmovými činnostmi. Vzgoja in izobraževanje, 28, 1997, č.5, s.13-19. 7 obr., lit.8. Formování mladých lidí jako integrovaných osobností. Svobodná volba širších činností, které doplňují základní kurikulum. Učitel se věnuje nejen své oblasti výuky, ale také rozvíjení zájmových aktivit u žáků. Celoživotní vzdělávání není v tomto kontextu deklarovaným cílem, ale stává se každodenní potřebou.</p>	<p>GROM-ZUPANC, Renata Vpeljevanje marketinga v šolach - pogoj, da šole uresničilo svoje poslanstvo. Zavedení marketingu do škol - podmínka proto, aby školy plnily své poslání. Vzgoja in izobraževanje, 28, 1997, č.6, s.21-25. Lit.18. Pojem marketing má často negativní konotace, zejména ve spojení s veřejným vzděláváním. Měl by však být chápán jako filozofie budování a udržování vztahu se zákazníky. Marketingová filozofie tak může zlepšit kvalitu škol tím, že zlepší vzájemné vztahy mezi školou, učiteli, studenty, rodiči a veřejností obecně.</p>

Vzgoja in izobraževanje

JELENČ, Zoran

Učenje odraslih - ključ za 21. stoletje. Vzdelávání dospělých - klíč k 21. století.

Vzgoja in izobraževanje, 29, 1998, č.1, s.4-11.

5. mezinárodní konference UNESCO o vzdelávání dospělých konaná v červenci 1998 v Hamburku.

Některá témata: permanentní vzdelávání a učící se společnost, vzdelávání dospělých jako kulturní element, nová role státu, právo a základní vzdelávání. Zamyšlení na významem vzdelávání dospělých.

NOVLJAN, Silva

Knjižnična vzgoja mora postati sestavni del informacijske pismenosti. Knihovnické vzdelávání by se mělo stát složkou informační gramotnosti.

Vzgoja in izobraževanje, 29, 1998, č.2, s.16-20. 4 tab., lit.14.

Význam školní knihovny v rozvoji gramotnosti byl prokázán mezinárodním výzkumem čtenářských schopností, kterého se účastnilo i Slovinsko. V článku jsou výsledky analýzy dotazníků zjišťujících, jak fungují školní knihovny. Knihovník by měl být instruktorem, který seznamuje studenty s možnostmi knihovny, pomáhá jim vyhledávat, třídí a používat informace a získávat nové vědomosti.

BREGAR, Lea

Študij na daljavo na ekonomski fakulteti: izkušnje za prihodnost. Distanční vzdelávání na fakultě ekonomiky: zkušenosti pro budoucnost.

Vzgoja in izobraževanje, 29, 1998, č.3, s.14-20. Lit.9.

Distanční vzdelávání na ekonomické fakultě bylo nejprve ověřováno jako pilotní projekt. 3 moduly distančního vzdelávání: modul studijních materiálů, modul pedagogické podpory a modul administrativně technické podpory. Byla zjištěna větší efektivita studia v distančním vzdelávání.

JELENČ KRAŠOVEC, Sabina

Vloga izobraževanja pri razvijanju dejavne državljskosti. Úloha vzdelávání při rozvoji aktivního občanství.

Vzgoja in izobraževanje, 29, 1998, č.4, s.10-14. Lit.11.

Vzdelávání je nezbytná podmínka pro veřejnou činnost a občanskou svobodu. Být vzdelaným občanem není jen soukromá záležitost, ale také povinnost vůči společnosti.

Proměny ruského vzdělávacího systému

Ruské školství prochází stejně velkými převraty jako celá společnost. Jeho podoba ještě není ustálená, hledá svou identitu a nejednou se mu přitom nedaří vyvarovat se chybných kroků. Tento proces není revoluční, probíhá postupně, a to již od dob Gorbačovovy perestrojky. Rámcový zákon o vzdělávání přijatý v roce 1992 pouze legalizoval změny, k nimž do té doby spontánně docházelo.

Prvním zásahem do tehdy ještě sovětského vzdělávacího systému bylo oslabování vlivu organizací Pionýra a Komsomolu na život škol. To započalo již v roce 1987 a vyvrcholilo v roce 1991, kdy byla ve školách zakázána činnost všech politických organizací. To se považuje za podstatný zásah do života školy, protože organizace mládeže plnily řadu úkolů týkajících se disciplíny žáků, mimoškolních aktivit apod., které nyní musí vykonávat učitelé.

Školskou reformou, která se uskutečnila v roce 1984, byla v Sovětském svazu zřízena jedenáctiletá jednotná škola a žákům byla zaručena možnost bezplatně absolvovat všechny ročníky. Od roku 1992 však stát svým občanům poskytuje bezplatné vzdělávání pouze po dobu devíti let. To má za následek, že roste počet těch, kteří po ukončení devátého roku školní docházky odcházejí ze škol, aniž by získali jakékoli profesní vzdělání. Uvádí se, že jde až o 30 % populačního ročníku.

Od roku 1987 vznikají nové typy škol. *Koleje*, které se nyní v ruských městech objevují, mezi ně nepatří - jsou to přejmenované tradiční *technikumy*. Jde však o gymnázia a lycea. Gymnázia často přejímají názvy některých škol z doby carismu - *Edelweiss*, *Renaissance*, *Plančte* apod., kterými se

snaží zdůraznit svůj selektivní a prestižní charakter. V gymnáziích, která jsou osmiletá, jde návrat k tradici tak daleko, že od prvního ročníků probíhá vyučování hochů a děvčat odděleně.

Do lyceí mohou žáci vstupovat až po ukončení povinného vzdělávání. Jsou zaměřena na přípravu žáků k vysokoškolskému studiu. Od desátého, tj. předposledního ročníku, si žáci volí odborné zaměření, které předurčuje jejich další studijní dráhu. Jde o zaměření literární, přírodovědné, obchodní nebo umělecké. Lycea tvoří asi jednu desetinu sekundárních škol. Jsou často přiřazena k vysokým školám, které nejlepším žákům umožňují vstoupit do druhého ročníku vysokoškolského studia.

Lycea se svou nabídkou odborně zaměřeného vzdělávání v závěrečných dvou ročnících jsou předmětem kritiky. Ta upozorňuje především na to, že v provinciích lycea neposkytují dostatečný výběr zaměření nebo jejich nabídka neodpovídá možnostem uplatnění v regionu.

Ke změnám došlo i ve financování vzdělávání. Stát přestal hradit náklady na stravování žáků, na jejich mimoškolní činnost a na vyučování nepovinným předmětům. V některých případech si žáci musí sami kupovat učebnice. I ve veřejných školách se vybírají různé příplatky, např. za to, že je žák zařazen do ranní směny při poměrně častém dvousměnném vyučování. To vše vede k značné nerovnosti možností získat kvalitní vzdělání.

Výraznou změnou v řízení škol je decentralizace. Vysoké školy získaly autonomii, ostatní školy se dostaly pod správu místních orgánů. I to však vyvolává kritiku, která upozorňuje na to, že „místní carové“ někdy nepovažují vzdělávání za prioritu, omezují rozpočty na školství a i v jiných případech rozhodují nekompetentně a neprofesionálně.

Decentralizace řízení škol prohloubila rozdíly v podmínkách pro vzdělávání ve velkoměstech, v menších městech a na venkově.

Zrušení monopolu státu v oblasti vzdělávání vedlo ke vzniku různých soukromých a církevních škol. Ve většině případů jde o ruské školy, avšak zakladateli těchto škol jsou i zahraniční subjekty, především americké. Soukromníci v některých případech sponzorují i státní školy - jde např. o Sorosův fond určený pro podporu vzdělávání nadaných žáků.

Třebaže možnost zřizovat soukromé školy se otevřela již v roce 1989, je dodnes jejich počet malý. Z primárních a sekundárních škol je soukromých jen asi 0,5 %. Mnohé z nich mají krátký život, zanikají po roce či po dvou letech své existence. Soukromé školy získávají státní příspěvek, ale vedle toho jsou závislé i na školném, které vybírají od rodičů žáků. To je různě vysoké, nižší je v církevních školách, vyšší ve školách soukromých, kde někdy dosahuje až 2000 USD za rok. Ne všechny soukromé školy patří do kategorie elitních nebo prestižních škol. V tomto směru jim často konkurují veřejná lycea.

K velkým změnám došlo v chápání funkcí školy a v obsahu vzdělávání. Sovětská škola byla budována jako škola, která má dva rovnocenné úkoly: vzdělávat a vychovávat. Tomu byla podřízena organizace života školy, pro kterou byla charakteristická jednota místa a času. Žák se mohl po celou dobu jedenáctileté školní docházky vzdělávat v jedné škole, kde působil stabilní učitelský sbor. Škola se o žáky starala i v době mimo vyučování a tak se vytvářely komunity škol, sdílející stejné hodnoty. Tento styl života škol byl narušen.

Transformace obsahu vzdělávání v ruské škole je patrná na kurikulech několika vyučovacích předmětů. Nejvýrazněji se změnil obsah vyučování dějepisu. Vymizela „bílá místa“ historie, ve vyučování se hovoří o caru Mikuláši II., o Trockém, Bucharinovi, Kirovovi. Nová témata se však do vyučování dějepisu dostávají především z politických podnětů a nejsou dostatečně opřena o bádání historiků; nekriticky se hodnotí období imperiálního Ruska.

Do závěrečného ročníku sekundárního vzdělávání byl zařazen nový předmět nazvaný *graždanovedenie*. Je to občanská výchova, jejíž obsah je dosti rozporný - odrážejí se v něm diskrepance mezi názory těch, kteří usilují o to, aby se v Rusku prosadil režim opírající se o hodnoty západních parlamentních demokracií, a těch, kteří prosazují euroasijský model společnosti, navazující na sovětské dědictví, který je méně vnímavý vůči individuálním svobodám a politické demokracii. Spojovacím článkem mezi těmito dvěma názory je zdůrazňování vlastenectví, které spočívá - v celé mnohonárodnostní ruské federaci - na účtě k ruskému jazyku, ke společným obyčejům a k minulosti. Z takto pojímaného vlastenectví se vyvozuje povinnost bránit rodnou zem a absolvovat předvojenskou

přípravu ve škole, třebaže se stala nepovinnou záležitostí a realizuje se v posledních dnech školního roku.

Do programu vzdělávání v ruských školách bylo zavedeno náboženství. To souvisí s oživením vlivu pravoslavné církve ve společnosti, který se projevuje např. zastoupením církevní hierarchie v Dumě nebo začleňováním náboženských ceremonií do veřejného života. Náboženství jako vyučovací předmět ve školách však nemá dogmatické základy, jde o seznámení s problematikou náboženství a je zařazeno jako volitelný předmět v závěrečných dvou ročnících sekundárních škol.

Náboženská témata se však do škol dostávají i v jiných souvislostech: třídy jsou vyzdobeny ikonami, při vyučování literatury se často využívá textů zdůrazňujících náboženskou minulost Ruska.

Vyučování náboženství v ruských školách vyvolává proti všemu očekávání nepříznivé reakce ze strany církevní hierarchie. Je tomu tak proto, že školské orgány pojmají vyučování náboženství jako prostředek, který má objasnit některé dosud utajované kapitoly ruské historie, kdežto církevní představitelé odmítají, že by náboženství bylo obyčejným vyučovacím předmětem. Jeho úkol vidí v tom, aby každému mladému člověku „umožnilo rozvíjet to, co je nejpodstatnější a co mu bylo dáno při narození“.

Polemika mezi školskými a církevními orgány vyvolává otázku, zda se ruské společnosti daří osvobodit se od nadvlády ideologií a vlivu dogmat, ať již sovětského státu nebo pravoslavné církve.

V programech sekundárních škol bylo rozšířeno vyučování volitelným předmětům. Jsou jim vyhrazeny dvě týdenní vyučovací hodiny v obou závěrečných ročnících. K těmto předmětům patří např. základy psychologie, dějiny umění, aplikace informatiky apod.

Od roku 1992 se do vyučování zařazují i přírodovědné nebo literární „prohlubující“ vyučovací předměty, které slouží jako příprava ke studiu na vysoké škole.

Celkový pohled na ruskou školu ukazuje, že její vývoj je určován více politickými a hospodářskými okolnostmi než jasným a koherentním pedagogickým projektem. Patrný je vliv různých západních pedagogických směrů, které se však nejednou přijímají značně nekriticky. Jejich reprezentanty jsou zahraniční experti, kteří působí především v Moskvě a Petrohradu.

Dosavadní, do značné míry živelný vývoj může mít pro příští desetiletí následky, z nichž ne všechny jsou pozitivní:

- Prohlubování nerovnosti přístupu ke vzdělávání. Ta je patrná nejen mezi různými vrstvami ruské společnosti, ale i mezi různými geografickými oblastmi, z nichž téměř v beznadějně situaci se ocitá venkov.
- Modifikace obsahu vzdělávání a diverzifikace kurikula. Modifikace obsahu vzdělávání je závislá na politických změnách, diverzifikace odpovídá požadavkům rodin a trhu práce. Je však motivována i místní situací a snahou uspokojit lokální požadavky.
- V gymnáziích, která představují formu dlouhého sekundárního vzdělávání, dochází k předčasné specializaci. Kromě toho je tento typ vzdělávacích zařízení nadměrně selektivní. V tom pokračuje v sovětské tradici, s tím rozdílem, že tehdy šlo o selektivitu meritokratickou, založenou na politické zasloužilosti rodičů, kdežto dnes jde o selektivitu plutokratickou, založenou na jejich bohatství.

Zpracováno podle Thoirain, Dominique: La Transformation du système éducatif en Russie. [Transformace vzdělávacího systému v Rusku.] Les Sciences de l'éducation, 30.1.1997, s. 73-88. ■

Co nového v časopise OECD: Employment and Social Affairs, Newsletter 1998/1

- **Sociální politika zaměřená na zaměstnanost** (Zlepšení produktivity každého člověka)
- **Nedávný vývoj a vyhlídky**
- **Učinit co nejvíc z minima** (Minimální mzdy, zaměstnanost a chudoba)
- **Jak začít na trhu práce** (Ze školy do práce)
- **Faktor stárnutí**
- **Pracovní doba: Trendy a iniciativy** (Klouzavá pracovní doba)

Japonský vzdělávací systém

Své základní rysy získal dnešní japonský vzdělávací systém po ukončení druhé světové války, kdy došlo pod vlivem Spojených států k jeho reformě. Ta spočívala především ve zřízení jednotného školství s všeobecně vzdělávacími a odbornými směry, v zavedení koedukačního vyučování ve všech druzích škol a v ustavení školských obvodů jako jednotek řízení školství.

Z těchto reformních opatření dodnes přetrvává koedukace vyučování. Školské obvody byly později zrušeny a jednotné vzdělávání se udrželo pouze v době povinné školní docházky. V postobligatorních školách totiž většina žáků preferovala všeobecně vzdělávací směry a odborné směry proto začaly intenzivněji plnit profesionalizační funkce.

Japonské vzdělávání ve školách všech stupňů je orientováno na výkon. Připravuje žáky především k tomu, aby úspěšně složili přijímací zkoušky do vyšších druhů škol. Pro přijetí do těchto škol totiž není rozhodující vysvědčení o předchozím vzdělávání, ale úspěch při velmi obtížné, na posouzení vědomostí orientované přijímací zkoušce. Na počtu absolventů přijatých na vyšší školy spočívá prestiž jednotlivých vzdělávacích zařízení a ty o úspěších svých žáků pravidelně informují veřejnost články v časopisech.

Děti ve věku 3-5 let mohou navštěvovat mateřské školy, které od rodičů vybírají poplatky. Hlavním výchovným cílem mateřských škol je obeznámit děti s pravidly, jimiž se řídí život ve společnosti.

Povinná školní docházka začíná ve věku šesti let a je devítiletá. Plní se v jednotné šestileté počáteční škole a v tříleté střední škole, která na ni navazuje. Školní rok začíná v dubnu a je rozdělen na trimestry. Vyučuje se i v liché soboty, a to kromě sobot dopoledne i odpoledne. Většina žáků navštěvuje také večerní, víkendové nebo prázdninové doučovací kurzy nebo šermířské školy *junku*.

Po ukončení povinné školní docházky nastupuje asi 1,2 % absolventů střední školy do zaměstnání, 0,2 % pokračuje ve vzdělávání ve veřejných profesních školách a 0,7 % zahajuje studium v pětiletých vyšších odborných školách. V nich se připravují k výkonu technických činností ve strojírenství, elektrotechnice a informatice.

Téměř 98 % absolventů střední školy vstupuje do tříletých vyšších škol, v nichž se platí školné. Tyto školy mají všeobecně vzdělávací, odborné i profesní směry. V současnosti asi 73 % nově přijímaných žáků volí všeobecně vzdělávací směry, 9 % odborné směry (zájem o ně stále klesá) a 18 % profesní směry. Jedním z dominantních úkolů vyšších škol je připravit žáky k úspěšnému složení přijímacích zkoušek na vysoké školy. Je tomu tak i v odborných a profesních směrech, v nichž jsou zřízeny intenzivní doučovací kurzy.

Status vysokých škol mají univerzity, dálková univerzita (je jedna), *tandai*, *kakušu* a *senšu*. Studium na univerzitách je dvouleté, čtyřleté a šestileté. Šestiletým je tzv. magisterské studium. To je koncipováno jako nástavbové - 4+2. Do dvou posledních ročníků vstupuje asi 45 % absolventů čtyřletého studia, protože tím získávají lepší předpoklady pro uplatnění na trhu práce.

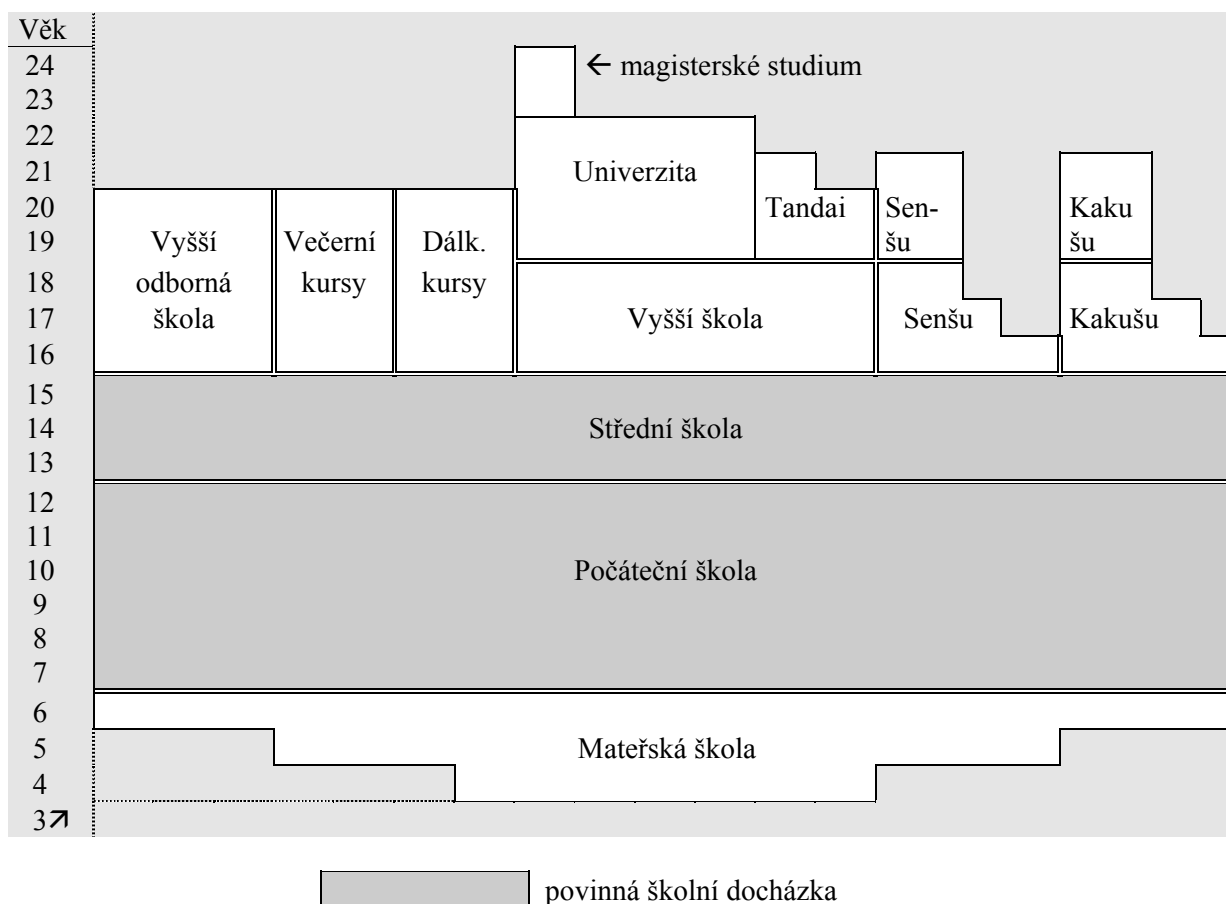
Studium na dálkové univerzitě je čtyřleté.

Tandai jsou dvouleté vysoké školy, v nichž lze studovat pedagogické obory, humanitní vědy a obor zaměřený na péči o domácnost. Devět desetin studujících jsou dívky.

Kakušu a *senšu* poskytují profesně orientované vzdělání, a to jednak na úrovni shodné s úrovní vzdělání získaného na vyšší škole, jednak s úrovní vysokoškolskou. Vysokoškolské kurzy na *kakušu* a *senšu* jsou tříleté. Rozdíl mezi oběma uvedenými druhy škol je dán jejich společenským uznáním. *Senšu* mají licenci poskytovanou Ministerstvem školství, která garantuje, že jsou dobře vybaveny odborným personálem i vyučovacími pomůckami. Do těchto škol často vstupují ti, kteří neuspěli u přijímacích zkoušek na univerzity a připravují se k opakování přijímací zkoušky. *Kakušu* kladou na své žáky nižší požadavky než *senšu*.

Za vysokoškolské studium se považuje i studium v odborných kursech. To je přístupné těm, kteří po vyšší škole absolvovali *senšu* a získali potom určitou praxi v zaměstnání. Jedním z frekventovaných druhů odborných kursů jsou kurzy pro přípravu zdravotních sester.

Schéma japonské vzdělávací soustavy

Podrobnější informace o vzdělávání v Japonsku přináší článek Wilhelm, W.: Das japanische Bildungssystem. Der Ausbilder. 1998, č.7, s. 7-11. ■

Vzdělávání pro dvacáté první století

S blížícím se začátkem dalšího tisíciletí se množí úvahy o tom, jak by mělo vypadat vzdělání, které by člověka uzpůsobovalo k životu ve společnosti ovlivňované rozvojem informačních technologií, globalizací v nejširším slova smyslu, ekologickými imperativy, změnami profesní struktury apod. Ve většině těchto úvah se odráží pocit, že se něco ve vzdělávání musí změnit, ale zároveň i nejistota, co by to ve skutečnosti mělo být. Proto tyto úvahy zpravidla končí několika obecnými tezemi, z nichž nejedna je trvalou součástí „zlatému fondu“ pedagogiky. Podobně tomu je se závěry studie vypracované Francouzskou národní komisí pro Unesco. Tato studie však nezůstala osamocena. Stala se východiskem pro formulaci konkrétnějších představ o tom, jak by vzdělávání mohlo naplnit vytýčené „idéés forces“ - vůdčí představy. Uvádíme z nich ty, které se týkají působení učitele.

Francouzská národní komise pro UNESCO se v roce 1997 zabývala tím, co se obecně nazývá globalizací, a jejím vlivem na lidskou společnost. Došla k závěru, že globalizace v mnoha směrech zpřetřhává sociální kontinuitu. To se projevuje růstem demografické nerovnováhy, změnami životních podmínek, novými formami nestability a „nomádismu“, proměnami časových vztahů (životní vyhlídky, volný čas, délka konfliktů), rozpornou situací v zaměstnání, nesnázemi při řízení lidských systémů, novým rozdělováním politické a ekonomické moci, úpadkem ideologií, oslabováním morálních vztahů apod. Vypracovala zprávu, kterou nazvala **Šok z globalizace - zrození nové civilizace**. V ní věnovala pozornost i otázkám vzdělávání pro dvacáté první století. V této části zprávy

Komise využila i závěrů prací Mezinárodní komise pro vzdělávání pro XXI. století, která byla zřízena z podnětu Unesco. Zvláště přitom zdůraznila význam těchto myšlenek:

- Školy a univerzity přestaly být místem, kde si člověk ukládá vědomosti pro celý život. Vzdělávání se stalo celoživotní nutností.
- V důsledku toho, že se vzdělávání stalo celoživotní záležitostí, je hlavním úkolem všeho školského vzdělávání „naučit učit se“. Skutečná univerzita musí probouzet ve studentech odpovědnost a soustředěnost na plnění úkolů.
- Při vzdělávání by si žáci měli osvojit techniky zpracování informací, způsoby vyhledávání vědomostí ve světových sítích, schopnost orientovat se v protichůdných stanoviscích a vytvářet konsistentní poznatkové systémy apod.
- Vzdělávání by mělo naučit žáky, jak se samostatně zdokonalovat. Mělo by zabránit rozšiřování skrytých forem negramotnosti, která se projevuje neporozuměním čtenému a neschopností vyjádřit myšlenku.
- Vzdělávání by mělo učit tomu, jak žít pospolu. Mělo by žáky seznamovat s jinými kulturami a civilizacemi a vytvářet toleranci vůči nim.

Uvedené myšlenky mají závažné důsledky pro vzdělávání v rozvinutých zemích a mohou být kritériem pro hodnocení jejich způsobilosti obstát v následujícím století. K těmto důsledkům patří:

- Zařazování do sociálních struktur by se nemělo realizovat před ukončením adolescence a mělo by být doprovázeno teoretickým vzděláváním.
- Jednoznačně musí být zdůrazňován význam učení.
- Význam počátečních diplomů musí ustoupit ve prospěch později získaných kompetencí.
- Vzdělávání nesmí být záležitostí pouze vzdělávajících a vzdělávaných, musí se v něm angažovat i rodina a sociální okolí.
- Profesionální kariéra musí být prokládána dovolenými na vzdělávání a vědomosti získávané v jejich průběhu musí být certifikovány zvláštními diplomy.

Tyto značně obecné teze byly v pracovních komisích konkretizovány tak, aby byly patrné důsledky, které z nich pro vzdělávání vyplývají. Nejdále dospěla pracovní komise zabývající se otázkami přípravy učitelů. Ta dospěla k přesvědčení, že budoucí učitelé by již v období svého odborného vzdělávání měli být upozorňováni na potřebu proměny vzdělávání a na to, že se i oni na této přeměně mohou a musí podílet. V souvislosti s tím by si měli uvědomit následující skutečnosti.

- Že ve své vzdělávací práci musí brát své žáky takové, jací jsou. Cíle vzdělávání musí přizpůsobovat úrovni předchozího vzdělání žáků a jejich záměrům. To se týká zvláště žáků odborných a profesních škol.
- Že disciplína není jedinou osou vzdělávání (i když je v mnoha směrech nenahraditelnou podporou při získávání některých vědomostí a dovedností).
- Že používané vzdělávací metody a vytvářené učební situace mají připravovat žáky k životu ve světě, kde nejistota nahradila absolutní pravdy a přímočará řešení, kde týmová práce je častější než individuální výkon povolání, kde ztráta stálého příjmu nesmí vést k rezignaci, ale musí být podnětem pro hledání jiných způsobů uplatnění, kde bohatství společnosti záleží na tvořivosti a inovativnosti jejích členů.
- Že podstatným činitelem rozvoje osobnosti je schopnost úsudku, který je založen na samostatném myšlení, výběru správných kritérií a odhadu jejich váhy.
- Že škola není jediným místem vzdělávání - a zvláště pro více než milion žáků odborných a profesních škol plní obdobné funkce i pracoviště, na kterém probíhá část alternačního vzdělávání.
- Že mladí lidé budou stále častěji žít, pracovat a stýkat se s mladými lidmi pocházejícími z ostatních členských i nečlenských zemí Evropské unie.

Z toho pro přípravu učitelů vyplývá, že by měla uzpůsobit své absolventy tak, aby byli schopni

- kromě ovládnutí vědomostí a dovedností příslušného vědního oboru získat i dokonalé znalosti odpovídající specifice pracovního prostředí, ve kterém se budou jejich žáci po absolvování studia uplatňovat;
- pracovat v týmu, a to nejen s profesory stejných disciplín, ale i s ostatními vyučujícími a s lidmi stojícími vně školy - a to jak v rámci vlastní země, tak i v rámci Evropské unie;

- vést žáky k používání takových metod myšlení, které lze aplikovat v různých situacích a které rozšiřují a prohlubují jejich obecné způsobilosti;
- stavět před žáky vždy, kdy je to možné, problémy a podněcovat je k tomu, aby je řešili induktivními postupy;
- rozvíjet heuristické způsobilosti žáků;
- ukazovat žákům, které životní přístupy jsou základem harmonicky fungující společnosti, a přibližovat jim je v konkrétních situacích.

Zpracováno s volným využitím článků Danzin, A.: L'éducation ouverte sur la civilisation de l'ère du virtuel. [Vzdělávání otevřené vůči civilizaci éry virtuality.] a Duce, R.: Le nouveau métier d'enseignant. [Nové povolání vyučujícího.] L'Enseignement Technique, 1998, č. 178.

Nové knihy v knihovně

Směry vzdělávací politiky v odborném vzdělávání. Sborník příspěvků z V. mezinárodního semináře v Kroměříži. 1.vyd.

Praha, VÚOŠ 1998. 130 s. 13 fotografií.

Další kroky transformace. Součást výsledků programu Phare Reforma odborného vzdělávání. Ved. autorského týmu Jaromír Coufalík, Bohumil Janyš. 1.vyd.

Praha, Fragment 1998. 43 s.

Janyš, Bohumil - Coufalík, Jaromír - Kovařovic, Jan: **Syntetické studie.** Výstup programu Phare Reforma odborného vzdělávání. 1.vyd.

Praha, Fragment 1998. 64 s.

Kurikulum, hodnocení a certifikace / Hodnocení kvality / Vzdělávání učitelů

Řízení / Financování / Sociální partnerství

Legislativa / Výzkum a vývoj / Internacionalizace

Gavora, Peter - Mareš, Jiří: **Anglicko-slovenský pedagogický slovník.**

Bratislava, IRIS 1996. 240 s.

24 695

LOCATIONAL SKILLS - lokalizačné zručnosti - zručnosti, ktoré sa používajú pri práci s textom. ich podstatou je vyhľadávanie informácií napr. v tabuľkách, obsahu a pod.

Howard, Pierce J.: **Příručka pro uživatele mozku.** Praktické informace a návody pro každodenní život. Přel. František Koukolík. 1.vyd.

Praha, Portál 1998. 396 s.

24 702

Někteří autoři se domnívají, že existují jen tři primární emoce - extáze, hrůza a zoufalství. Všechny ostatní jsou pak jejich prostými kombinacemi.

Hayesová, Nicky: **Základy sociální psychologie.** 1.vyd.

Praha, Portál 1998. 165 s.

24 701

Většina lidí by asi předpokládala, že skupinová rozhodnutí budou méně riskantní, a tedy „bezpečnější“ než rozhodnutí jednotlivců. Stoner však zjistil, že tomu tak není. Skupinová rozhodnutí byla daleko riskantnější než rozhodnutí jednotlivců. Také rozhodnutí jednotlivců, která udělali po diskusi ve skupině, byla riskantnější. Tento jev nyní známe jako fenomén posunu k riskantnosti (risky-shift phenomenon).

Výrost, Jozef - Slaměník, Ivan: **Sociální psychologie. Sociální psychológia.** 1.vyd.

Praha, ISV 1997. 453 s.

24 697

Myšlenka, že příjemce dotváří význam gesta, je důležitá, platí i pro jiné druhy neverbálních komunikačních prostředků, zejména optické povahy.

Fraňková, Slávka - Klein, Zdeněk: **Úvod do etologie člověka.** 1.vyd.

Praha, HZ Systém 1997. 193 s.

24 690

Osobní odstup začíná tam, kde končí intimní zóna, dosahuje vzdálenosti asi 120 centimetrů.

Novák, Tomáš: **Sama sobě psychologem.** 1.vyd.

Praha, Grada 1998. 122 s.

24 686

O'Brienová, Paddy: **Asertivita.** Pracovní sešit. 1.vyd.

Praha, Management Press 1998. 61 s.

24 687

- Kasíková, Hana: **Kooperativní učení, kooperativní škola.** 1.vyd.
Praha, Portál 1997. 147 s. 24 700
- Matějček, Zdeněk - Dytrych, Zdeněk: **Jak a proč nás trápí děti.** 1.vyd.
Praha, Grada 1997. 187 s. 24 689
- Lidskému jedinci záleží velice na tom, aby nebyl o nic „horší“ nežli ostatní, když už nemůže být zrovna „něčím lepším“.*
- Mareš, Jiří: **Styly učení žáků a studentů.** 1.vyd.
Praha, Portál 1998. 239 s. 24 698
- Kopřiva, Karel: **Lidský vztah jako součást profese.** Psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. 2. rozšíř. a přeprac. vyd.
Praha, Portál 1997. 147 s. 24 699
- Matoušek, Oldřich - Kroftová, Andrea: **Mládež a delikvence.** Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže. 1.vyd.
Praha, Portál 1998. 335 s. 24 696
- Vliv médií na děti a mládež je mnohem méně významný než vliv živých lidí, s nimiž děti a mládež tráví volný čas.*
- Pol, Milan - Rabušicová, Milada: **Řízení a správa škol: Rady škol v mezinárodní perspektivě.**
Brno, Paido 1996. 24 688
- Bacík, František - Kalous, Jaroslav - Svoboda, Jiří: **Kapitoly ze školského managementu.**
Praha, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy 1998. 24 685
- V souvislosti s odborným vzděláváním se často vyslovuje požadavek, aby jeho výsledky odpovídaly „evropskému standardu“. Předpokládá se přitom, že tento standard již byl vytvořen a že je obecně uznáván jako norma. Tak tomu však není*
- Fischer, Walter A. - Schratz, Michael: **Vedení a rozvoj školy.** Do budoucnosti s novou kulturou řízení.
Brno, Paido 1997. 173 s. 24 693
- Představa, že čas lze získat, povzbudila ekonomy práce, vědce a experty v oblasti řízení a iniciovala je k vyvíjení stále dokonalejších technologií ovládnání času.*
- Tilstone, Christina: **Observing Teaching and Learning. Principles and Practice.** [Pozorování vyučování a učení. Zásady a praxe.]
London, Fulton 1998. 135 s. 24 692
- Mayer, Anton: **Spekulanti a finanční katastrofy.** 1.vyd.
Praha, Transal Books 1995. 184 s. 4600 B
- Gerloch, Aleš - Hřebejk, Jiří - Zoubek, Vladimír: **Ústavní systém České republiky.** Základy českého ústavního práva.
Praha, Prospektrum 1994. 240 s. 4597 B
- Střepeček, Michal: **Římské právo v datech.**
Praha, Beck 1997. 116 s. 4593 B
- Večerník, Jiří: **Občan a tržní ekonomika.** Příjmy, nerovnost a politické postoje v české společnosti.
Praha, Lidové noviny 1998. 327 s. 24 705
- Petr Matějů (1980) rovněž zjistil, že vzdělání mělo ještě v 80. letech velmi malý vliv na prestiž povolání i vyšší odměny. Konečná životní úroveň domácnosti byla tedy téměř nediferencovaná podle vzdělání dospělých členů. Po období tak nevlídném k osobním investicím do lidského kapitálu můžeme těžko očekávat, že rozdíl ve mzdách založené na kvalifikaci náhle vzrostou. Musíme si také být vědomi často problematické povahy vzdělání získaného za komunistické éry, s jeho větším důrazem na diplomy než na znalosti.*
- Vojtíšek, Zdeněk: **Netradiční náboženství u nás.** 1. vyd.
Praha, DINGIR 1998. 137 s. 24 707
- Vědomí, že příslušník sekty je milován a přijímán i těmi, kdo se sektou nesouhlasí, oslabuje moc, kterou sekta nad svým členem má.*
- Jezberová, Romana a kol.: **Klíčové dovednosti v teorii a praxi odborného vzdělávání.**
Praha, Fragment 1998. 99 s.